

AKTIONSSSTYRKEN – POLITI I EN FORANDRET VERDEN

TEKST PH.D. FREDERIK STRAND,
MUSEUMSLEDER VED POLITIMUSEET
FOTO AKTIONSSSTYRKEN

Det var politiets Aktionsstyrke, der pågreb gerningsmanden bag skuddramaet på Christiania den 31. august 2016, og det var Aktionsstyrken, der skød og dræbte manden bag terroranslagene mod Krudttønden og den jødiske synagoge i København 2015. **Operationerne har gjort Aktionsstyrken kendt i offentligheden, men der er næppe mange, der kender noget nærmere til styrken**, der med årene har fået en større og større betydning for politiets virke i Danmark – og i år fylder 50 år.

Politiets Aktionsstyrke fylder 50 år. Anti-terrorenheden opstod i 1973 i kølvandet på gidseltagningen af flere israelske atleter under de olympiske lege i München i 1972, samt flykapringer begået af terrorister i Beirut og Malmø kort efter.

I august 1972 tog den palæstinensiske terrorgruppe Sorte September flere israelske atleter som gidsler under de olympiske lege i München. Gidseltagerne udviste en hidtil uset hensynsløshed, og aktionen endte da også på den mest tragiske vis, da tyske eliteenheder på flyvepladsen i Fürstentfeldbruck forsøgte at storme det fly, der var udleveret til terroristerne. 11 atleter og en tysk politibetjent blev slået ihjel.

Da terrorister ganske kort tid efter kaprede fly i Beirut og Malmø, blev myndighederne overalt i den vestlige verden for alvor opskræmt, og der blev som følge heraf taget initiativ til at oprette særlige anti-terrorenheder

inden for politiet. Dette gjaldt også i Danmark.

Almindelig tjeneste ved siden af

Fra starten var det tanken, at korpset skulle bestå af politifolk, der var specielt uddannet i våbenbrug og nærkamp. Korpset blev yderligere specialiseret i et finskyttekorps og en kampgruppe, men der var – noget problematisk – ikke mulighed for, at politifolkene udelukkende kunne hellige sig tjenesten i den nyoprettede anti-terrorenhed, da de fortsat skulle udøve almindelig tjeneste i deres respektive politikredse. Dette skete først i 1983. I efteråret 1972 blev de første 14 politifolk udtaget til finskyttegruppen,

og i 1973 blev der udtaget 53 mand til resten af anti-terrorenheden.

Fra starten var udvælgelseskriterierne forholdsvis barske, hvad angik såvel psyke som fysik. Uddannelsen, der startede med et treugers kursus i foråret 1973, blev lavet i samarbejde med Frømandskorpset og Jægerkorpset – hvilket også understreger den nye anti-terrorenheds niveau.

Tæt samarbejde med europæiske anti-terrorkorps

Organisatorisk blev Aktionsstyrken placeret under Rigspolitichefens Afd. A og opdelt i en københavnsdeling og en omegnsdeling. Efterfølgende viste der sig imidlertid – grundet de store

→ fysiske krav og problemerne med at få tilstrækkelig tjenestetid til opgaverne i den nye anti-terrorenhed – et stort frafald, og man besluttede derfor at slå de to delinger sammen til én, der fik navnet Aktionsgrupperne.

I 1983 skiftede Aktionsgrupperne navn til Aktionsstyrken. I forlængelse heraf blev der indgået et tættere samarbejde med såvel forsvaret, hvor der blev indledt et tæt samarbejde med Frømandskorpset, som med andre europæiske anti-terrorkorps. I 1983 deltog repræsentanter fra Aktionsgruppen for første gang i et fælleseuropæisk seminar for anti-terrorkorps-ledere.

En specialiseret spydspids

Op igennem 1980'erne og 1990'erne udbyggedes Aktionsstyrken markant – og blev i højere og højere grad brugt til

forskellige opgaver inden for politiet. Der blev, som det første sted i politiet, etableret en særlig krisepsykiatri med fast tilknyttede psykologer og psykiatere.

Dertil blev der implementeret en række nye ekspertiser, blandt andet brandslukning, som politiet selv måtte varetage i særligt farlige aktioner. Aktionsstyrken var et af de første korps i verden, der specialiserede sig inden for denne funktion – og er stadig førende på området. I det hele taget fungerede – og fungerer – Aktionsstyrken som en form for spydspids inden for politiet, idet meget materiel, men også mange nye taktikker, først er blevet afprøvet i Aktionsstyrken.

Et nåleøje

Den markante udbygning af Aktions-

styrken i 1980'erne og 1990'erne betød også en tiltagende formalisering af Aktionsstyrkens status. I 1986 blev der således lavet en første anti-terrorkoordinationsgruppe med repræsentanter fra blandt andre Jægerkorpset, Frømandskorpset og Aktionsstyrken. Rent uddannelsesmæssigt blev der også mere faste rammer for Aktionsstyrken. Man skulle være fastansat politimand og bestå en optagelsesprøve af flere dages varighed og derefter fem ugers grundkursus. Grundkurset afholdes hvert andet år. Der er i dag over 100 ansøgere til Aktionsstyrken hvert andet år – heraf klarer fem til ti procent optagelseskravene.

Større fokus på terror

Den 11. september 2001 rettede terrororganisationen Al Qaeda et historisk flyangreb mod World Trade Center i New York. De to tårne blev fuldstændig ødelagt, og tusinder blev slået ihjel. Angrebet skabte et fornyet fokus på terror, hvilket også kom til at påvirke Aktionsstyrken. Siden årtusindeskiftet havde Aktionsstyrken været placeret hos Nationalt Efterforskningsstøtte Center (NEC), der primært understøttede kredsen i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og rockerrelateret kriminalitet. Med terrorangrebet i New York, og siden Madrid i 2004 og London i 2005, stod terroren imidlertid i centrum.

I den tværministerielle arbejdsgruppes rapport angående bekæmpelsen af terror fra 2005 konkluderede man derfor også, at Aktionsstyrken, for at styrke bekæmpelsen af terror, skulle overføres til PET – hvilket blev en realitet i 2006.

Træder til i skarpe anholdelsessituationer

Overførslen var dog også i tråd med, at PET siden 1996 havde deltaget i bekæmpelsen af den mest alvorlige organiserede og rockerrelaterede kriminalitet. I sagens natur skulle Aktionsstyrken derfor også understøtte kredsen i andre skarpe anholdelses-

Det er lidt af et nåleøje, man skal igennem for at blive optaget i Aktionsstyrken. Grundkurset afholdes hvert andet år. Der er typisk over 100 ansøgere til Aktionsstyrken hver gang – heraf klarer fem til ti procent optagelseskravene.

Udover at bekæmpe terror understøtter Aktionsstyrken også politikredsen i andre skarpe anholdelsesaktioner, rettet mod blandt andet den organiserede kriminalitet som narkosmugling og lignende.

aktioner, rettet mod blandt andet den organiserede kriminalitet, herunder narkosmuglinger og lignende.

Søndag den 6. januar 2013 søgte narkosmuglere at fragte 250 kilo hash fra Aalbæk Havn til Norge. Mens smugleriet stod på, søgte politiet at anholde smuglerne, der flygtede i en speedbåd. I en efterfølgende ildkamp blev en af smuglerne slået ihjel, mens en betjent blev alvorligt såret.

Godt to år senere skød og dræbte Aktionsstyrken Omar El-Hussein under en ildkamp på Svanevej i København. Halvandet år senere førte en ildkamp ligeledes til, at en 25-årig mand blev skudt under en anholdelsesaktion på Amager.

Kommet for at blive

Næppe mange havde for blot 70 år siden forestillet sig, at man ville have en enhed som Aktionsstyrken i Danmark.

Kriminalitets- og terrorudviklingen har imidlertid betydet en konstant udbygning af sådanne elitenheder overalt i hele den vestlige verden.

Selv det uhyre pacifistiske politi i London har siden sommeren 2016 opereret med svært bevæbnede enheder for at imødegå truslen fra terror og organiseret kriminalitet. En på mange måder tankevækkende udvikling, der viser, hvordan politiet må forandre sig for at svare igen på samfundets problemer. Der bliver også brug for Aktionsstyrken i de kommende 50 år. ■

Op igennem 1980'erne og 1990'erne udbyggedes Aktionsstyrken markant og blev i højere og højere grad brugt til forskellige opgaver inden for politiet. Der blev, som det første sted i politiet, etableret en særlig krisepsykiatri med fast tilknyttede psykologer og psykiatere.